

STANOVISKO

Českomoravské konfederace odborových svazů
k návrhu zákon, kterým se mění zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, a další související zákony ve vztahu ke kartě sociálních systémů

Obecně k návrhu

Českomoravská konfederace odborových svazů projednala návrh zákona, kterým se mění zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, a další související zákony ve vztahu ke kartě sociálních systémů, na zasedání Legislativní rady ČMKOS dne 19. 3. 2013 a sděluje k němu následující :

Českomoravská konfederace odborových svazů od samého počátku připravovaný systém výplat nepojistných dávek a podpor v nezaměstnanosti kritizovala. Systém jsme pokládali za rozporuplný, který osobám, pobírajícím tyto dávky, namísto zjednodušení přinese jen komplikace, což potvrzuje mj. i skutečnost, že v tak krátké době od nabytí účinnosti příslušných předpisů je nezbytná jejich novelizace. ČMKOS proto plně podporuje záměr zrušit funkci sKart jako univerzálního povinného platebního prostředku navíc obsluhovaného finanční institucí s exkluzivními právy jej spravovat. V tomto ohledu je vůbec sporné, zda tento typ finančních operací, které vyplývají ze zákonných ustanovení, by neměl být realizován prostřednictvím státem kontrolovaných subjektů (ČNB), aby se tak zamezilo podezření ze zneužívání povinných platebních toků tohoto typu k navyšování soukromých zisků.

Ani předložený návrh na změnu příslušných předpisů však nepokládáme za zcela bezproblémový, zejména z hlediska samotného přístupu k sKartám. Není jasné, proč držitel bankovní licence má být i nadále pověřen vydáváním karty sociálních systémů i v případě, že se výplata dávek nerealizuje prostřednictvím platební funkce karty. Neshledáváme žádný důvod pro to, aby v případě, kdy karta slouží pouze jako identifikátor ve vztahu k JIS PSV, spravovaného ministerstvem, popř. Úřadem práce, tj. státními organizacemi, byla tato karta vydávána bankovní institucí, jakožto soukromým subjektem. Stejně tak není dle našeho názoru žádný důvod k tomu, aby bankovní instituce v takovém případě měla přístup k citlivým osobním údajům, pokud klient nevyužívá finančních služeb. Navíc tyto údaje i jejich případné změny má shromažďovat ministerstvo. Nabízí se tak otázka, proč je následně má předávat držiteli bankovní licence, pokud bude mít karta pouze identifikační funkci?

Nejasnosti vznikají i v případě povinnosti oprávněné osoby převzít kartu sociálních systémů. Co však nastane, pokud si oprávněná osoba kartu nepřevzme? Nebudou jí v takovém případě vyplaceny dávky či bude jinak sankcionována? A bude-li karta plnit pouze funkci identifikačního dokladu ve vztahu k JIS PSV, nemůže se v tomto případě oprávněná osoba identifikovat jinými obecně uznávanými (a státními orgány vydávanými) identifikačními doklady, např. občanským průkazem?

Je proto otázkou, proč vůbec dále prosazovat tento model skarty, jestliže se jeho role bude redukovat na identifikační prostředek, který by navíc nerozlišoval rozdílnou sociální situaci jeho držitelů (osob se zdravotním postižením, nezaměstnaných, příjemců jiných sociálních dávek). **V tomto ohledu požaduje ČMKOS ustoupit od plošného zavádění sKaret a umožnit podle individuálních přání příjemcům sociálních dávek přejít na elektronický platební styk a identifikaci řešit prostřednictvím běžných průkazů (typu ZTP).**

Českomoravská konfederace odborových svazů zdůrazňuje, že vzhledem ke známé „funkčnosti“ systémů, s kterými pracuje Úřad práce ČR, má vážné obavy z možnosti zneužití dat. Jsme toho názoru, že tato úprava může být v budoucnu zneužita k rozšíření povinnosti používání sKarty pro další skupiny příjemců plateb ze sociálního systému, což odporuje avizované dobrovolnosti převzetí a používání sKarty.

Další připomínky:

Na sKartách vydávaných v současné době jsou údaje o osobě a symboly ve špatné viditelnosti, nejvýraznější jsou však symboly a loga bankovního ústavu (držitele bankovní licence)!

Jako velice podstatnou cítíme skutečnost, že účel sKarty jako zásadního prostředku proti zneužívání vyplácených dávek splněn nebyl. Je nezbytné, aby občan měl skutečnou možnost výběru mezi sKartou (jako platebního prostředku), svým vlastním účtem nebo poštovní poukázkou (s poplatkem). Pak by ale neměl být proces nastaven tak, že nejdříve vydáme (zřídíme) sKartu, a pak se teprve budeme klienta ptát, zda ji chce nebo ne (zda ji bude využívat nebo ne). Jinak je to „mrhání“ peněz (ať to platí kdokoliv), ale zejména „mrhání“ času zaměstnanců ÚP, kterým tento čas chybí někde jinde.

Zvolí-li si příjemce dávky výplatu poštovní poukázkou, má odměnu za zprostředkování výplaty dávky podle předloženého návrhu hradit její příjemce (s výjimkou dávek pomoci v hmotné nouzi). V této souvislosti připomínáme, že odměna může v relaci k výši takto zasílané dávce představovat značnou část. Pokládáme proto za nezbytné tento problém řešit, a to buď regulací výše odměny za zprostředkování výplaty dávky (prostřednictvím prováděcího předpisu), popř. zvážit např. kumulaci výplaty dávek, které náležejí v nižší výměře, za několik měsíců, pokud by o toto příjemce dávky požádal.

Tyto připomínky považuje ČMKOS za zásadní.

K jednotlivým ustanovením

1. k Čl. 1 bodu 3

Pokud příjemce dávky má možnost svobodně rozhodnout, jakým způsobem chce dávku vyplácet a nevyužívat tak její platební funkci, pokládáme za zbytečné vystavovat všem příjemcům dávky kartu sociálních systémů, a to i v případě nevyužívání platební funkce karty. Za bezpředmětné dále pokládáme, že i v tomto případě má sKartu vydávat držitel bankovní licence, pokud tato nebude využívána při finančních službách banky. Jednalo by se o bezdůvodné předávání citlivých osobních údajů (včetně data narození či rodného čísla) soukromé společnosti.

Z řady důvodů nemůže sKarta sloužit jako jediný identifikační prostředek – není na ní fotografie, neobsahuje údaj o bydlišti atd. K této sKartě bude každý vždy potřebovat i svůj doklad totožnosti, tj. občanský průkaz.

Pokud nebude výrazná část klientů využívat platební funkci sKarty (nebude k ní zřizován technický účet), je celý proces jejího zpracování zbytečný a zbytečně vytváří další finanční náklady (i na straně Úřadu práce ČR – zejména čas a práce zaměstnanců, administrativní zatížení apod.). V této souvislosti vyvstává otázka, zda je Česká spořitelna tak velkorysá, že ponese náklady na výrobu těchto karet, které pro ni nebudou ekonomickým přínosem.

Podle nového § 4b má být sKarta v podstatě povinná v rámci identifikace k JIS PSV (v tomto ustanovení vyjádřeno slovem „náleží“). V důvodové zprávě se uvádí: „Karta sociálních systémů obsahuje i další identifikační údaje ve vztahu k JIS PSV, než které jsou obsaženy v dokladech

totožnosti.“ Toto tvrzení je v rozporu s Čl. I bodem 5., který obsahuje znění nového § 4d. V odst. 4 a 5 tohoto § je přesně stanoveno, co je na sKartě uvedeno. Dle odst. 4 je na přední straně uvedeno jméno, popřípadě jména a příjmení držitele sKarty. Pouze u sKaret, které budou mít funkci průkazu osoby se zdravotním postižením, bude i fotografie. Dle odst. 5 bude na zadní straně sKarty uvedeno číslo oprávněné osoby v JIS PSV a u karet sloužící jako průkaz osoby se zdravotním postižením též datum narození oprávněné osoby. Tyto **údaje jsou pro identifikaci oprávněné osoby zcela nedostačující** a oprávněné osoby budou muset nadále předkládat doklad totožnosti. Z uvedeného je zřejmé, **že se nebude jednat o zvýšení komfortu občanů při jednání na Úřadu práce ČR, ale naopak o jeho snížení.**

Poznámka k autentizační (identifikační) funkci sKarty dle důvodové zprávy: V případě, že by se potřebné údaje vedly na čipu sKarty, bylo by třeba všem pracovníkům Úřadu práce ČR, kteří jsou v kontaktu s oprávněnými osobami, dodat potřebné vybavení, což by **vedlo k dalšímu nadměrnému finančnímu zatížení na provozních nákladech Úřadu práce ČR.** Tato představa v době, kdy Úřad práce ČR není schopen vybavit své pracovníky dostatečným množstvím výpočetní techniky, je tristní. Zároveň připomínáme, že v současné době existuje projekt elektronického občanského průkazu, ve kterém by tyto údaje také mohly být uvedeny.

V navrhovaném § 4b odst. 4 je řešena situace dosavadních držitelů průkazů ZTP („papírových“), kteří se rozhodnou nyní mít sKartu s platební funkcí. Bude jim vydána též sKarta s platební funkcí, která však nebude mít funkci průkazu osoby se zdravotním postižením. Proč se jim rovnou nevydá tato sKarta, která by měla současně obě funkce vymezené v § 4b odst. 1 písm. b) a c)?

V § 4b je použit termín „**oprávněná osoba**“. V celém zákonu č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, však **chybí vymezení tohoto pojmu** (jsou to jen „přímí“ klienti Úřadu práce ČR, tedy např. bez tzv. „společně posuzovaných osob“ apod.).

K § 4b odst. 2: Je vymezeno, že sKartu vydává Krajská pobočka místně příslušná podle místa bydliště oprávněné osoby. Jak se však bude postupovat v případě, že si uchazeč o zaměstnání požádá už od počátku evidence o převedení na jinou Krajskou pobočku a bude mu vyhověno? To si bude muset sKartu vyřizovat na původní Krajské pobočce?

Požadujeme proto v tomto smyslu navrhované znění bodu 3 a návazně na to i bodu 4 upravit.

Tuto připomínku považuje ČMKOS za zásadní.

2. Čl. I bod 4.:

V souvislosti s připomínkami uvedenými v předchozí části se nabízí otázka, proč by měl bankovní ústav dostat údaje o klientovi Úřadu práce ČR (např. uchazeči o zaměstnání, který nebude chtít využívat platební funkce sKarty nebo nebude mít nárok na podporu v nezaměstnanosti atd.). Tuto praktickou otázku je třeba vyřešit.

Tuto připomínku považuje ČMKOS za zásadní.

3. Čl. I bod 5.:

V § 4d odst. 1 se hovoří o postupu při odcizení, poškození nebo zničení sKarty. **Doporučujeme doplnit o povinnost držitele sKarty při jejím odcizení doložit protokol nebo úřední záznam o odcizení sKarty z policie. Zároveň navrhuje, aby při odcizení a doložení protokolu či úředního záznamu, byla zrušena povinnost uhradit náklady spojené s vydáním nové sKarty.**

§ 4d odst. 1 řeší možnost požádání o zkrácení lhůty k vydání nové sKarty na 15 dnů. Otázkou je, **zda je tato lhůta reálná** (komunikace s bankovním ústavem a jeho činnost, komunikace s klientem apod.).

V § 4d **odst. 2** není řešena otázka lhůty, do kdy má příslušná Krajská pobočka vydat novou sKartu (při nahlášení změny údajů v sKartě).

Při ztrátě sKarty sloužící pouze k identifikaci se nabízí otázka, komu a jak se bude platit úhrada nákladů s vydáním nové sKarty, když účet bude zřízen jen v případě platební funkce sKarty?

Neprovázanost u platnosti sKarty pro osoby zdravotně postižené (4 roky) s platností posouzení **zdravotního** stavu (např. platnost posouzení zdravotního stavu končí dříve, než končí platnost sKarty). **Návrh toto vůbec neřeší!** Údaj o platnosti posouzení zdravotního stavu není na sKartě uváděn.

Tuto připomínku považuje ČMKOS za zásadní.

4. K Čl. II bodu 2 (obdobně k článku XIII. bodu 2)

Zvolí-li si příjemce dávky výplatu poštovní poukázkou, má odměnu za zprostředkování výplaty dávky podle předloženého návrhu hradit příjemce této dávky. V některých případech může být přiznán příspěvek na bydlení v poměrně nízké částce, pak by odměna za výplatu této dávky mohla představovat v relaci k přiznané výši dávky značně vysoké náklady. Požadujeme proto výši odměny regulovat prostřednictvím prováděcího předpisu, popř. dopracovat návrh o možnost několika měsíční kumulace dávek přiznaných v nízké výměře, a to na žádost příjemce dávky.

Tuto připomínku považuje ČMKOS za zásadní.

5. K Čl. IV a VIII

V bodech 1. obou článků jsou vymezeny lhůty k provedení změn vyplácení sociálních dávek, resp. podpory ze strany Úřadu práce ČR, avšak rozdílně (6 kalendářních měsíců nebo 2 kalendářní měsíce). **Doporučujeme tyto lhůty sjednotit.**

6. K Čl. XIII bodu 2

V bodě 2 se na konec nově navrhovaného odstavce 4 doplňují slova:
„Odměnu spojenou s výplatou příspěvku na mobilitu poštovní poukázkou prostřednictvím držitele poštovní licence hradí stát. Odměna držiteli poštovní licence za zprostředkování výplaty dávky poštovní poukázkou je stanovena podle cenových předpisů.“.

Odůvodnění:

Příspěvek na mobilitu se vyplácí měsíčně ve výši 400 Kč. Bude-li vyplácen poštovní poukázkou, může odměna za zprostředkování výplaty činit nezanedbatelnou část z jeho výše. Vzhledem k charakteru této dávky i omezené mobilitě osob pobírajících příspěvek požadujeme, aby odměna spojená s výplatou dávky poštovní poukázkou byla, obdobně jako u dávek pomoci v hmotné nouzi, hrazena státem.

Tuto připomínku považuje ČMKOS za zásadní.

V Praze dne 19. března 2013